

کوتاه ببایید وصلت سر بگیرید

■ حسین گل محمدی

نسل پدران و مادران ما ازدواج را خیلی ساده‌تر از امروز می‌گرفتند، ساده‌تر صرفاً به لحاظ مادی، بلکه از وجوه دیگر هم نگاه ساده‌تری به آن داشتند. معمولاً هم ازدواج‌های خوبی بود و زن و شوهر تا آخر عمر سر پر یک بالین به هم وفادار بودند، البته منظور این نیست که در ازدواج ساده‌انگاری کنیم، بلکه باید از پیچیدگی‌های زائد آن کم کنیم و بر باور و اراده‌مان برای وصلت پیغزاییم. قدیم‌ترها وقتی پسر و دختری همدیگر را می‌پسندیدند، در مراسم خواستگاری اگر یکی از اعضای خانواده سنگ‌اندازی می‌کرد، ریش سفید فامیل وساطت می‌کرد و حکیمانه می‌گفت: «کمی کوتاه ببایید تا وصلت دو جوان سر بگیرد.» اما امروز نه تنها خیری از کوتاه آمدن نیست، بلکه هزاران اما و اگر می‌آورند تا ازدواج صورت نگیرد. این اما و اگرها البته صرفاً از سوی خانواده‌ها نیست، بلکه جوانان دم بخت، خودشان هم برای انتخاب‌شان دهها معیار فضایی در نظر می‌گیرند. معیارهایی که عمدتاً ریشه در وسواس، بدبینی و نگرانی از آینده دارد و کارکرد و نتیجه‌ای جز بددلی و تردید در انتخاب ندارد. جالب این است که در موقعیت‌های نسبتاً مناسب برای ازدواج، نه تنها از ملاک‌ها و معیارهای خود کوتاه نمی‌آیند، بلکه روزه‌روز هم بر شمار آنها اضافه می‌شود. خلاصه اینکه در کنار مشکلات اقتصادی که گاهی به غلط به عنوان مهم‌ترین عامل عدم تمایل جوانان به ازدواج مطرح می‌شود، این داستان کوتاه نیامدن، تبدیل به دیواری بزرگ در مسیر ازدواج جوانان شده است. این در حالی است که می‌توان از خیلی دلایل و معیارهای عمدتاً من‌درآوردی کوتاه آمد، بی‌آنکه آب از آب تکان بخورد و آسیب و ضرری متوجه خانواده‌ها و فرزندان دم بخت شود. خلاصه کلام اینک:

گفت‌وگوی «جوان»

با رضا اسماعیلی، کارشناس مسائل خانواده

تجربیات منفی خود را در ازدواج به دیگران منتقل نکنیم

رضا اسماعیلی، عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی اصفهان، کارشناس مسائل خانواده و ازدواج است. به اعتقاد وی تعمیم دادن تجربیات منفی در بحث ازدواج صحیح نیست و تنها در صورتی که یقین داشته باشیم این تجربه منفی برای فرد مقابل درس آموزی دارد، باید مطرح شود. باین کارشناس خانواده گفت‌وگو کرده‌ایم.

■ ■ ■

آیا شرایط حاکم بر اجتماع در به تأخیر افتادن ازدواج مؤثر است؟
ازدواج مانند سایر رفتارها تابعی از انگیزه‌ها، اهداف شخصی و شرایط کنشگران است که به ویژگی‌ها و خصوصیات فرد و عوامل محیطی بستگی دارد. این محیط شامل خانواده، اجتماع، محل سکونت، محیط فرهنگی، سیاسی، حقوقی و شرایط اقتصادی فرد می‌شود که همگی به سهم خود به عنوان عامل محسوب می‌شوند و البته درصداثرگذاری آنها بر انتخاب تفاوت خواهد داشت. همه محیط‌ها به هر حال در انتخاب فرد تأثیرگذار است و کنش مشترک زوج‌ها تحت تأثیر عوامل و محیط بیرونی است که این تأثیر هم تسریع‌کننده هم تسهیل‌کننده خواهد بود و از سوی دیگر هم مانع و هم مقاومت‌آفرین است. عمدتاً این شرایط بیرونی است که تا حدی قدرت دارد ازدواج را به تأخیر بیندازد.

آنچه بیش از تجربیات منفی آسیب‌زا شده
ذهنیت‌سازی است. ذهنیت‌سازی باعث شده
است ازدواج‌تجربیه‌ی پایدار و مستمر تلقی نشود.
در گونه‌شناسی ازدواج هم ترس این است که
ازدواج امری پایدار تلقی نشود

تجارب ناموفق و آمارهای موجود درباره طلاق چه میزان بر هراس افراد از ازدواج مؤثر است؟
همه افراد در هر رفتاری که انجام می‌دهند در معرض تجربه هستند و این تجربه‌ها می‌تواند منحصربه‌فرد یا عمومی باشد. در فرایند ازدواج برخی تلاش می‌کنند تجربیات شخصی خود را طوری برای دیگران نقل کنند که گویا شما هم آن را تجربه می‌کنید، در صورتی که هم تجربه‌کنندگان متفاوت و هم زوج‌هایی که در آن قرار دارند، متفاوت هستند. هیچ تجربه‌ای در شرایط یکسان تکرارپذیر نیست، برخی تجربه‌ها یکسان هستند اما در ماهیت متفاوت خواهد بود. هرچند باید تأکید کرد همه تجربیات مشترک است اما در نوع و شدت منحصربه‌فرد است. افراد در نشست‌های مختلف تجربیات منفی خود را به افراد منتقل می‌کنند. بحث فرهنگی در این زمینه مهم این است که فرصت تجربه باید برای همه فراهم شود اما از تجربیات شخصی و تسری آن به دیگران باید اجتناب کرد. در واقعیت‌ها هم ممکن است تجربیات منفی شناختی عرضه شود، در حالی که همان تجربه در همه رفتارها وجود دارد اما تعمیم دادن تجربیات در بحث ازدواج صحیح نیست چراکه باید به امر شناختی تبدیل شود. ما در بسیاری از موارد حق نداریم تجربه منفی را به دیگران انتقال دهیم، مگر اینکه یقین داشته باشیم تجربه ناموفق ما درس آموزی برای فرد مقابل دارد. در واقع تجربیات باید باعث جلوگیری از اتفاقات منفی شود و اثرگذار باشد. تجربیات اگر به بحث ذهنی تبدیل شود، گفتمان ازدواج را تغییر داده و آن را به امری آسیب‌زا تبدیل خواهد کرد. آنچه به امر مناسب می‌تواند تبدیل شود، اگر به گفتمان منفی تبدیل شود، مفهوم ثبات و پایداری در ازدواج را دستخوش تغییر خواهد کرد.

آیا اساساً این مفاهیم در کاهش تمایل افراد به ازدواج مؤثر است؟!

آنچه بیش از تجربیات منفی آسیب‌زا شده ذهنیت‌سازی است. ذهنیت‌سازی باعث شده است تا ازدواج تعهدی پایدار و مستمر تلقی نشود. در گونه‌شناسی ازدواج هم ترس این است که ازدواج امری پایدار تلقی نشود و آن را با یک دوره مشخص تعیین کرد. امروز ذهنیت‌های جمعی بیرونی و هنجارهای فرهنگی در شدت ازدواج اثر دارد که مسئولان فرهنگی باید به عنوان آسیب‌شناسی آن را مورد توجه قرار دهند و برایش برنامه‌ریزی کنند.

نگین است. خواستگارهایی که از شرایط معقولی برخوردارند اما اختلاف سنی زیاد مانع از انتخاب نهایی می‌شود. نگین معتقد است اختلاف سنی باعث می‌شود از خواسته‌های مشترک و علایق یکسانی برخوردار نباشند. الهه مادر خانواده اعتقاد داشته خواستگارهایی که کم‌سین و سالن تر هستند از شرایط مادی معقولی برخوردار نیستند. از او پرسیدیم آیا شرایط مادی مهم است؟!

وی به صورت مطلق آن را رد نکرد اما آنچه برای این خانواده اهمیت دارد، به اصطلاح عامیانه «جنم کار کردن» پسر است، یعنی فردی که حتی اگر شرایط مادی مناسبی ندارد اما ثبات شغلی داشته باشد، اگر ثبات شغلی ندارد، تنبیل و تن‌پرور نباشد، دنبال شغل پشت‌میزنشینی مطلق نرود و برای تأمین آینده خود تن به کار دهد. یکی از ملاک‌های جالب این خانواده تن دادن خواستگار در مراحل پایانی به نظر مشاور ازدواج است. معیار جالبی که نگین بدون استثنا آن را انجام داده است و حتی در یک مورد به رغم پیش‌بینی‌های درست خود با نظر منفی مشاور مواجه شده، قید انتخاب را زده است. وی اعتقاد دارد پسری که مشاوره ازدواج را قبول نمی‌کند قاعدتاً مشکلی دارد که از آن فراری است و برای سلامت روحی و تطابق اصولی باید نظر مشاور را قبول کرد. بد نیست بدانید، روانشناسان اعتقاد دارند اختلاف سنی به تنهایی عامل شکست یا پیروزی مطلق نیست و باید در کنار سایر معیارها به آن توجه کرد، عواملی چون اشتراک اهداف و علایق، هدف‌گذاری آینده، تطابق با ارزش‌ها و اخلاقیات در مقوله اختلاف سنی حائز اهمیت است.

نکند، البته معیار این خانواده به عنوان اولویت اول و اصلی کاملاً درست و بجاست. امام حسن مجتبی (ع) در حدیثی می‌فرماید: «دخترت را به ازدواج مردی یا تقوا درآور، زیرا اگر دخترت را دوست داشته باشی، گرمای‌اش می‌درد و اگر دوستش نداشته باشد به او ظلم نمی‌کند.»

بی‌شک کسی که تقوا داشته باشد، ترسی از خدا در وجود او شکل گرفته است. حالا این ترس یا تمایل به بهشت است یا ترستن به جهنم که در هر صورت منجر به تقوا خواهد شد. در واقع با این معیار فرد خود را دوست دارد و در حق خود ظلمی مرتکب نمی‌شود. کسی که به خود ظلم کند از ظلم به سایرین هم ابایی ندارد! ایمان باعث عشق بیشتر به همسر می‌شود و فرد باایمان عواطف بیشتری به همسر خود دارد، در نتیجه زبانتین و لطیف‌ترین عشق‌ها را نصب خانواده همسر خود می‌کند. پس از این با عبور از معیار اصلی این خانواده در گفت‌وگو با مادر جوان نگین و نازنین سراغ بقیه ملاک‌ها رفتیم اما در کمال تعجب معیار دوم یا سومی برای انتخاب وجود نداشت، البته که وی معتقد بود ایمان درست و بجا با خود سایر عوامل مهم و اثرگذار را هم به دنبال دارد. وی به عنوان نمونه گفت که فرد باایمان با اخلاق است، خساست ندارد، معنطف و مسئولیت‌پذیر خواهد بود، به همسر خود علاقه دارد، دست‌بزن ندارد و وفادار و قابل تکیه کردن است. در ادامه از وی پرسیدیم به صورت میانگین از خواستگاران فعلی مشکل اصلی که تاکنون باعث شده نگین همسر آینده خود را انتخاب نکند، چه بوده است؟ پاسخ کوتاه و کامل بود. اختلاف سنی معضل اصلی این روزهای

حجت‌الاسلام شهاب مرادی، کارشناس نام‌آشنای خانواده‌های ایرانی در حوزه ازدواج و مسائل جوانان در گفت‌وگو با «جوان» بر ضرورت مسئولیت‌پذیری و تعهد پسران برای تشکیل خانواده تأکید و اظهار کرد: دختر خانم‌ها باید دقت کنند که آقا پسر متصف به صفت مسئولیت‌پذیری و تعهد باشد و سپس پاسخ مثبت بدهند. وی در خصوص معیارهای انتخاب همسر از منظر اسلام گفت: اسلام بیشترین اهمیت را به ایمان و اخلاق حسنه فرد می‌دهد. وجود اخلاق حسنه و شاخصه‌هایی چون راستگویی، مهربانی، وفاداری، ادب، احترام به بانوان و بخشندگی نقش پررنگی در انتخاب همسر دارد. این استاد دانشگاه افزود: بخش قابل ملاحظه‌ای از مواردی که انسان پرهیزکار و باتقوا باید مراعات کند، امور اخلاقی و التزام به اخلاق حسنه است. انسانی که خوش اخلاق نیست، برکتی برای خود و اطرافیانش ندارد، پس جدایی اخلاقی از تقوا یا تضاد بین فقه و اخلاق بیشتر یک خطای شناختی یا در صورت تعمد، یک مغالطه است و بین رعایت تقوا و رعایت اخلاق یک عموم و خصوص برقرار است، چنانچه امیر مؤمنان فرمود: «لَتَقَى رَئِیسُ الْأَخْلَاقِ».

این صاحب‌نظر در حوزه ازدواج و خانواده گفت: معیار دیگر که در انتخاب همسر خیلی مهم است- به ویژه دختر خانم‌ها باید دقت کنند که آقا پسر متصف به چنین صفاتی باشد- مسئولیت‌پذیری و تعهد است. کسی که از ازدواج کرده و مسئولیت یک زندگی را پذیرفته است باید مسئولیت‌پذیر، پشتیبان، متعهد و اهل کار و تلاش باشد. به عنوان مثال، شوهری که سالم است و بدون دلیلی موجه تا ظهر در خانه

حجت‌الاسلام شهاب مرادی در گفت‌وگو با «جوان»:

دختر خانم‌ها با اطمینان از مسئولیت‌پذیری خواستگار «بله» را بگویند

گفت‌وگو با مادر نگین و نازنین دم بخت

مادیات ملاک نیست اما پسر باید جنم کار کردن داشته باشد

آیا همه افراد به دلایل موجه از ازدواج فرار می‌کنند؟ اصلاً آیا همه افراد تمایل به تشکیل زندگی مشترک در قالب نهاد خانواده دارند؟!

پذیرش مسئولیت و انتخاب کسی که قرار است در تمام لحظات ما تا ابد سهیم باشد، تصمیم سخت و در عین حال مهمی است! اگر این انتخاب به هر دلیلی با نتیجه منفی مواجه شود، تمامی ابعاد زندگی زوج و اطرافیان را تحت الشعاع قرار می‌دهد اما به هر حال اینگونه نیست که انتخاب غیرممکن و غیرقابل پیش‌بینی باشد. ازدواج و انتخاب درست از جمله مهارت‌هایی است که باید آن را کسب کرد. پرواضح است که هر کدام از افراد بنا به شرایطی که رشد کردند و تربیت یافتند، معیارهای مختلفی برای انتخاب همسر آینده خود دارند اما لزوماً همه این معیارها صحیح نیست و برعکس گاهی معیارها امکان جابه‌جایی را در تصمیم‌گیری‌ها دارند. بعد از عبور از این موضوع که «سن» یکی از عوامل مهم در ازدواج است، اختلاف سنی یکی از ملاک‌های مهم در امر ازدواج است. روانشناسان اعتقاد دارند اختلاف سنی بیش از ۱۰ سال قابل احتیاط است. دلیل این احتیاط برخاسته از دو عامل مهم است:

یک: ممکن است نقش زن و شوهری با نقش‌های والد- فرزندى جابه‌جا و یکی از طرفین به کنترل‌گری متوسل شود. دو: هر یک از زوج‌ها در مراحل متفاوتی از رشد خود دغدغه‌ها، نیازها و ارزش‌های ویژه‌ای داشته باشند که همین امر باعث شود میزان تعامل و صمیمیت آنها و در نهایت رضایتمندی از زناشویی کاهش پیدا کند.

هر چند گفته می‌شود اختلاف سن به تنهایی عامل شکست یا موفقیت یک ازدواج نیست و باید در کنار سایر معیارها به آن توجه کرد، آنچه مهم بوده این است که تشابه ذهنی و وجود درک متقابل از جمله عواملی است که می‌تواند با وجود فاصله سنی، و طرف را نزدیک به یکدیگر نگه دارد. الهه مادر نگین و نازنین ۲۱ و ۲۳ ساله است؛ خانواده چهار نفره‌ای که ساکن غرب تهران هستند و به لحاظ اعتقادی تفکرات مذهبی دارند. هم الهه و هم نگین و نازنین ملاک اول و اصلی خود برای ازدواج را ایمان قرار داده‌اند. برای نگین دختر ارشد خانواده اولویت اصلی این است که همسر آینده نماز بخواند، روزه بگیرد، به حلال و حرام اعتقاد داشته باشد، مشروبات الکلی مصرف

آنچه برای خانواده دختر اهمیت دارد به اصطلاح عامیانه «جنم کار کردن» پسر است، یعنی فردی که حتی اگر شرایط مادی مناسبی ندارد اما ثبات شغلی داشته باشد، اگر ثبات شغلی ندارد، تنبیل و تن‌پرور نباشد، دنبال شغل پشت‌میزنشینی مطلق نرود و برای تأمین آینده خود تن به کار دهد

حجت‌الاسلام علی هوشیار، مدیر دفتر خانواده دانشگاه مالک اشتر و مشاور در حوزه ازدواج می‌گوید: «چهار عامل موجب هراس از ازدواج در وضعیت فعلی شده است. موضوعات اقتصادی، افزایش خیانت، سلب مسئولیت و اثرگذاری منفی والدین در انتخاب‌ها باعث بالا رفتن سن ازدواج می‌شود.» وی اعتقاد دارد دختر و پسرهای امروزی به سمت فردگرایی سوق پیدا کرده‌اند.

حجت‌الاسلام هوشیار در پاسخ به پرسشی درباره آسیب‌های فردگرایی و تأثیرات منفی آن بر ازدواج به «جوان» می‌گوید: معمولاً افراد نگران اولویت‌های خود مثل فرصت شغلی یا درس خواندن هستند و این باعث وسواس فکری می‌شود که ممکن است سن مطلوب ازدواج آنها بگذرد یا در نهایت مورد دلخواه را پیدا نکنند. در واقع فردگرایی بعد از مدتی باعث خواهد شد فرد دچار تنهایی بلندمدت شود.

وی راهکار مقابله با عوامل هراس آفرین را برنامه‌ریزی‌های دقیق و بلندمدت می‌داند و اظهار می‌دارد: باید به صورت یک برنامه تاکتیکی با عوامل هراس آفرین مقابله کرد تا اینکار عمل را برای ما به دنبال داشته باشد، کمالاتی که روش‌های سنتی و ساده ما پاسخگوی مسائل حاضر و پیچیده فعلی در مقوله ازدواج نیست.

وی معتقد است اجرای یک برنامه تاکتیکی مناسب باعث جهش جدی در ازدواج خواهد شد. حجت‌الاسلام هوشیار الگوسازی را از جمله برنامه‌های تاکتیکی در این باره ذکر می‌کند و می‌گوید: در حال حاضر نشاط خانواده‌ها در گرایش و تمایل فرزندان به ازدواج بسیار مؤثر است. بسیاری از جوان‌ها حوصله خودشان را هم ندارند، در حالی که طبق بررسی‌های صورت‌گرفته خانواده‌های بانشاط بعضاً الگوهای موفق تسری در ازدواج

حجت‌الاسلام علی هوشیار، مشاور ازدواج: خانواده‌های بانشاط الگوهای موفق‌تری برای ازدواج جوانان هستند

